

trendy

TRENDY

Líná matka Kristina Kratochvílová nepoužívá bezpečnostní helmičky pro děti ani zaslepení zásevek.

Rodičem bez křeče

Rodiče chrání své potomky před vším nebezpečným, až jsou jim největším nebezpečím sami – vychovávají děti nesamostatné a úzkostné. „Líný rodič“ to chce jinak.

□ PAVLA KOUČKÁ / FOTO KAREL CUDLÍN

S Kristinou Kratochvílovou máme schůzku v restauraci na pražském Zahradním Městě. Zatímco si povídáme, její patnáctiměsíční dcera Amálka zkoumá okolí – leze po schodech, nakukuje za bar, hraje si s dveřmi. Ma-

minku to nijak nezneklidňuje, její okolí však ano. Postupně ji přichází několik lidí upozornit, že „má dítě v jiné místnosti“, že holčička „už je skoro na schodech“. Jedna paní se při tom usmívá, dvě další se přísně mračí – což

přibližně vystihuje způsob, jak se společnost dívá na takovou míru volnosti pro malé dítě. Většinový přístup je děti chránit – před okolím i před sebou samými. Přístup Kristiny Kratochvílové, povoláním psychologičky, je →

→ jiný. A to i přesto, že je neslyšící a nemůže se spolehnout na to, že ji dcera zavolá. Věří ve zdravý úsudek rok a čtvrt starého dítěte.

Není jediná, kdo se snaží jít touhle cestou, podobně to vidí stále víc rodičů. Pro takový přístup se šíří trochu provokativní název „líné rodičovství“ (idle parenting). Ve skutečnosti však nejde o lenost, ale spíše o uvolněnost a klid, a proto

Helmy pro miminka

„Helmička je revoluční produkt,“ uvádí se v reklamním letáku. Revoluce spočívá v tom, že batoleti od sedmi měsíců věku se na hlavu nasadí molitanová čepice, s níž si „zvyká na okolí bez rizika úrazu hlavičky“. Výrobce doporučuje nosit ji doma i venku. Krátce po tom, co se pomůcka objevila na českém trhu, vyšel ovšem v MF DNES

na rohy, záslepky do zásuvek, bezpečnostní fólie na sklo. Na hračky jsou tu antibakteriální spreje, na podlahy protiskluzové vrstvy. Prodávají se chrániče před otevřením dveří a šuplíků i chrániče před jejich úplným zavřením. Některé věci dokonce upravuje zákon – několik států EU má například předpis o správném oplocení soukromého bazénu.

„Ve strachu se dítě vychovává těžko.“ (Psycholožka a další uvolněná matka Kateřina Rodná)

mu říkáme raději „uvolněné rodičovství“. Je to reakce na převažující přístup k výchově – vysoce aktivní, ambiciózní, přes-příliš ochraňující a ve výsledku stresující pro děti i rodiče.

Všimají si toho výchovné autority v celém západním světě – dítě, dříve zapřažené do práce a povinností, z nich bylo ve 20. století osvobozeno, aby se stalo pro změnu otrokem rodičovské péče. „Dostali jsme se do věku ‚řízeného dítěte‘. Podívejte se okolo sebe a uvidíte, že dospělí věnují dětem tolik pozornosti, tolik do jejich chování zasahují a je z toho tolik úzkosti jako nikdy předtím,“ píše Kanaďan Carl Honoré ve své knize *Pod tlakem: Ochrana dětí před vlastními rodiči*. Mnoho rodičů ji čte a docházejí k názoru, že nechtějí své dítě řídit. A že svět není zase tak nebezpečné místo.

Tím jak příliš zasahujeme do života svých dětí, jim bráníme, aby vyrostly.

článek, který varuje, že helma zdraví dítěte naopak ohrožuje. Batole si může místo hlavy zranit krční páteř nebo dostat vyrážku. Skoro to vypadá, že svět je tak plný nebezpečí, že se mu nelze vyhnout ani v bezpečnostní helmě.

Produktů pro větší bezpečnost je řada. Kojence hlídá monitor dechu a stále zapojená elektronická vysílačka „chůvička“. Jakmile se děti začnou trochu pohybovat, nabízí trh všemožná zabezpečovací - zábrany na schody, chrániče na sporák,

Realita je ale taková, že žijeme ve velmi bezpečném světě – nehrozí, že by dítě uložila šelma či uštkl jedovatý pavouk. Před nepřízní počasí děti chrání kvalitní prádlo, goretexové bundy a boty.

Statistiku o příčinách úmrtí dětí a mladých lidí do devatenácti let přináší celoevropská iniciativa Akční plán dětské bezpečnosti. Největší ohrožení představuje silniční provoz, a to pro děti v autech i pro chodce. Jsou to smutná čísla, i z nich ovšem vyplývá, že riziko smrtelné nehody není vysoké. Ta-

kový osud číhá na jedno dítě z pětaticeti tisíc. Pokud je dítě doma, hrozí mu pády, otravy, utopení – u nich je četnost vážných zranění a úmrtí ještě nižší.

Za těchto okolností se život malých dětí nezdá zase tak riskantní, jak sugerují všechny ty bezpečnostní pomůcky. „Nelepší helma je samotná hlava,“ říká lékař, který má výhrady k dětské helmičce. Zrovna takový přístup je vlastní „líným rodičům“.

Nepřeroditovat

Je to už několik let, co se v anglosaské literatuře o rodičích a dětech začaly objevovat termíny jako overparenting, hyper-parenting (snad nejvýstižněji přeloženo úporné rodičovství) či helicopter parent (rodič helikoptéra, česky možná spíš rodič stíhačka, který dítě stále pronásleduje). Odpovědí na takovou přemrštěnou péči pak bylo rodičovství pomalé (slow parenting) anebo již zmíněné líné rodičovství. Termín líné rodičovství zpopularizoval britský publicista Tom Hodgkinson. Jeho kniha *Líný rodič*, která vyšla v roce v 2009 v Anglii, neobsahuje sice převratné objevy, ale řadě lidí dodala odvalu změnit výchovný styl a stala se mezinárodním bestsellerem (v Česku vyšla v témž roce).

V úvodu své knihy Hodgkinson vzpomíná: „Jednou Arthur, naše nejstarší dítě, chronicky postižené přehnanou stimulací ze strany svých úzkostlivých rodičů, zařval: ‚Já... potřebuju... nějakou... zábavu!... Děsivá reakce, zejména od pětiletého dítěte.‘ Šlo o klíčovou příhodu, jež ho přiměla rozvíjet koncept, jak nečinností dospět k lepšímu rodičovství. ‚Tím, jak přehnaně zasahujeme do života svých dětí, jim bráníme, aby vrostly a postaraly se samy o sebe. ... Stáhněte se. Nechte je žít,‘ apeluje ‚líný Brit‘. Nejde rozhodně o to své děti odbývat – rodiče jim mají věnovat dostatek pozornosti, být na dosah, kdykoli je třeba. Jde jen o to nestresovat je svou péčí. ‚Nechte je být‘ se stalo ústředním heslem líného rodiče.

Na americkém kontinentě zaujímá podobný postoj již zmíněný Carl Honoré. „Nekontrolovatelné nutkání dát dětem to nejlepší, které na ně přenášejí rodiče, škola a celá společnost, nese ovoce – přestimulované, přetížené a rozmazlené děti,“ soudí.

Další představitelka podobného proudu populárně-naučné literatury pro rodiče je Lenore Skenazyová, autorka knihy *Děti ve volném výběhu: jak dát dětem svobodu, jakou jsme měli my, aniž bychom se starostlivo o ně zbláznili*. Média ji svého času překřtila na „nejhorší americkou matku“, neboť se v jednom sloupku přiznala, že nechala své devítileté dítě jet samotné metrem.

V Česku nemáme zatím pro tento „konceptní spor“ ustálené termíny, ale můžeme mluvit o uvolněném a úporném rodičovství. Psychologové a popularizátoři preferují uvolněnost. Uvolněný rodič totiž nezažívá

tolik stresu a nepřenáší jej na dítě. Naopak, najde si čas a energii se s ním radovat.

Uvolnění nejsou nezodpovědní

Na příkladu Američanky Lenore Skenazyové i Češky Kristiny Kratochvílové je vidět, že uvolnění rodiče si od okolí musí leccos vytrpět. Není to ovšem jediné úskalí rodičovské lenosti. Je potřeba správně vyhodnotit riziko, aby se dětem skutečně nic nestalo. A je důležité je na možné nebezpečí připravit.

Kristina Kratochvílová například nekoupila ani záslepky do zásuvek. Raději dcerce vysvětlila, že na zásuvky se nesahá. Několik důrazných „ne“ i mateřské plácnutí přes ručičku a dítě pochopilo, že to je nebezpečné. Podobně to bylo se schody – nebránila dceři, aby na ně lezla. Nechala ji, ať se naučí je zdolávat. Amálka zatím neměla větší úraz. „VÍ, že se nesmí nikam bezhlavě vrhat, protože u ní pořád nestojím. A já tím získám víc prostoru pro sebe,“ říká paní Kratochvílová.

Kateřina Rodná, šéfredaktorka časopisu *Děti a my*, se snaží tímhle uvolněným způsobem řešit i další problém – pobyt dětí venku. Bydlí s rodinou na Novodvorské, což je běžné pražské sídliště. A pouští zde své děti, devítiletou Hanku a pětiletého Adama, samotné ven. Zatím se jí to osvědčuje. Ne že by děti nezažily nic nebezpečného, jednou například přišel na hřiště exhibicionista. Děti ale nepanikařily, běžely to říct matce a ta volala městskou policii. „Policiisté je pochválili. A já mám jistotu, že teď už vědí, jak se v takové situaci chovat,“ říká paní Rodná. Chce, aby její děti zažily pocit svobody a byly samostatné. „Na kroužku keramiky je to nenaučí,“ konstatuje a dodává: „Samozřejmě se o ně bojím, ale musím to zvládnout. Ve strachu se dítě vychovává těžko.“

Naráží tím na další problém líných rodičů – aby byli skutečně uvolnění, musí se vypořádat s vlastním strachem. „Život je principiálně riziková záležitost a rodiče se s tím musí naučit žít,“ říká psychologka Iva Jungwirthová. Pro někoho je to těžké; lepší než stresovat dítě je ale pracovat na sobě. „Úzkostný rodič může se svou úzkostí něco dělat, pokud si ji uvědomí. Pro mnohé rodiče je však těžké si svou slabost přiznat, jednodušší je prohlásit, že svět je nebezpečný,“ dodává Jungwirthová.

Děti podle psychologů uvolněné rodiče ocení. Amálka, patnáctiměsíční holčička z úvodu, za našeho pobytu v restauraci nespadla ze schodů ani nestrhla ubrus. Naopak, objevila kus světa a vypila džus ze sklenice. A její maminka si zatím klidně povídalala. Spokojenost byla na obou stranách, a to je hlavní vtíp uvolněného rodičovství – že uvolnění a spokojení jsou všichni. Výchovná realita je samozřejmě složitější a vyžaduje stále hledání. Cíl je však jasný – „nechat děti být“ a zároveň „s nimi být“. ■

Autorka je psychologka.

Služba pro předplatitele

Odjíždíte na dovolenou?

Zdarma vám zajistíme dodání Respektu na jinou adresu na území ČR.

Kontaktujte nás minimálně 10 pracovních dní před požadovanou změnou na bezplatné telefonní lince 800 110 022 nebo na predplatne@economia.cz.

